

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9So/96/2017
Identifikačné číslo spisu: 6016200278
Dátum vydania rozhodnutia: 27.02.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:6016200278.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členov senátu JUDr. Viery Nevedelovej a Mgr. Viliama Pohančeniča, v právnej veci navrhovateľa: Q. V., bytom A. B. Č.. XXX, zastúpeného JUDr. Rudolfom Fajbíkom, advokátom, Advokátska kancelária so sídlom v Banskej Štiavnici, Dobšinského ul. č. 14, proti odporkyni: Sociálna poisťovňa - ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8, o starobný dôchodok, o odvolaní proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 05.10.2017 č. k. 26Sd/88/2016-20, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 05. októbra 2017 č. k. 26Sd/88/2016-20 p o t v r d z u j e .

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozhodnutie číslo XXX XXX XXXX X z 12.01.2016, ktorým odporkyňa zamietla žiadosť navrhovateľa o starobný dôchodok od XX.XX.XXXX, (t. j. odo dňa dovŕšenia fyzického veku 58 rokov), pretože nespĺňa podmienky uvedené v § 65 a § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) a podľa § 21 ods. 1, § 14 ods. 2 a § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“).

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že krajský súd mal za preukázané, že navrhovateľovi nárok na starobný dôchodok v zmysle citovaných ustanovení nevznikol, lebo nezískal podľa § 21 zákona č. 100/1988 Zb. , potrebných 10 rokov v I.AA pracovnej kategórii, t. j. v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. (získal 9 rokov a 12 dní) a nevznikol mu nárok na starobný dôchodok aj preto, že jeho zamestnanie vo zvýhodnenej pracovnej kategórii súčasne netrvalo do 31.12.1999 (§ 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb.).

Krajský súd uviedol, že navrhovateľ nenamietať započítané obdobie dôchodkového poistenia v I.AA pracovnej kategórii v rozsahu menej než 10 rokov ani skončenie takého zamestnania dňom 01.02.1994.

Namietal, že odporkyňa diskriminačne interpretuje ustanovenie § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., pretože na základe uznesenia vlády ČSFR č. 440/1990 Zb. sa začal v baníctve realizovať útlmový program a postupne sa zatvárali takmer všetky banské prevádzky. V dôsledku toho väčšina baníkov objektívne nemohla chýbajúcu dobu vo zvýhodnenej pracovnej kategórii dopracovať, hoci kategorizácia zamestnaní sa realizovala až do konca roku 1999. V čase skončenia jeho zamestnania v I.AA pracovnej kategórii sa v zmysle § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. trvanie takého zamestnania vyžadovalo do 31.12.1993, čo spĺňal a len neskoršou zmenou tohto zákonného ustanovenia bez objektívnych dôvodov - s konečnou podmienkou trvania zamestnania vo zvýhodnenej pracovnej kategórii k 31.12.1999, nárok na starobný dôchodok vo zvýhodnenom fyzickom veku stratil. Vyjadril názor, že § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. je potrebné vykladať tak, že nárok na starobný dôchodok podľa odseku 1 tohto zákona má každý baník, ktorého pracovný pomer vo zvýhodnenej pracovnej kategórii skončil pre nadbytočnosť v dôsledku realizácie vládneho útlmového programu v baníctve.

Podľa krajského súdu odporkyňa správne právne posudzovala vec aplikáciou ustanovení § 21 ods. 1, § 14 ods. 2 a § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb.. Vychádzajúc zo skutkových zistení, že v zamestnaní v baníctve so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinných baniach v prostredí zodpovedajúcim prostrediu uránových baní nezískal obdobie dôchodkového poistenia v rozsahu najmenej 10 rokov a konštatoval, že mu nárok na starobný dôchodok podľa § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. vo veku 55 resp. 58 rokov nevznikol. Napriek získanému obdobiu dôchodkového poistenia v označenom zamestnaní v rozsahu viac ako 8 rokov mu nárok na starobný dôchodok nevznikol ani podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., pretože jeho zamestnanie I. pracovnej kategórie netrvalo k 31.12.1999, ale len do 01.02.1994. Na základe uvedeného uzavrel, že odporkyňa správne uviedla, že navrhovateľovi nárok na starobný dôchodok vznikne až dovŕšením fyzického veku 62 rokov.

Navrhovateľ sa voči rozhodnutiu odporkyne odvolal, žiadal ho zrušiť, vrátiť vec odporkyňi na ďalšie konanie a uplatnil si právo na náhradu trov konania. Zotrvával na svojom názore, že výklad vyššie citovaných ustanovení je pre predmetný prípad diskriminačný, čo by mal odvolací súd zohľadniť.

Odporkyňa navrhla napadnuté rozhodnutie potvrdiť ako zákonné a vecne správne pridržiavajúc sa obsahu napadnutého rozhodnutia. Zdôraznila, že vo veci bolo rozhodnuté v súlade s platnou právnou úpravou a s navrhovateľom nebolo zaobchádzané inak, než s inými poistencami v analogických situáciách. V tejto súvislosti poukázala na ustálenú judikatúru ESĽP, podľa ktorej právo na užívanie práv zaručených Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd bez diskriminácie zaručené v čl. 14 je porušené vtedy ak štáty bez objektívneho a rozumného ospravedlnenia zaobchádzajú odlišne s osobami v analogických situáciách alebo nezaobchádzajú odlišne s osobami, ktorých situácie sa citelne líšia.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa nemožno vyhovieť.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne o nároku na starobný dôchodok z hľadiska, či navrhovateľ ku dňu 21.06.2015 spĺňa podmienky dovŕšenia dôchodkového veku pre vznik nároku na starobný dôchodok.

Medzi účastníkmi nebolo sporné, že navrhovateľ bol zamestnaný v baníctve v zamestnaní zaradenom v I.AA kategórii, kde získal 3.297 dní, t. j. 9 rokov a 12 dní v zamestnaní, v ktorom bol výkon zamestnania postavený na roveň uránových baní, pričom toto jeho zamestnanie trvalo do 01.02.1994.

Podľa § 14 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov zamestnania sú na účely dôchodkového zabezpečenia zaradené do 31.12.1999 podľa druhu vykonávaných prác do troch pracovných kategórií. Zamestnania I. a II. pracovnej kategórie sú uvedené v rezortných zoznamoch zamestnaní zaradených do I. a II. pracovnej kategórie vydaných pred

01.06.1992; do III. pracovnej kategórie patria zamestnania, ktoré nie sú zaradené do I. alebo II. pracovnej kategórie.

Podľa § 14 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov do I. pracovnej kategórie sú zaradené zamestnania, v ktorých sa vykonávajú sústavne a v priebehu kalendárneho mesiaca prevažne rizikové práce, pri ktorých dochádza k častým a trvalým poruchám zdravia pracujúcich pôsobením škodlivých fyzikálnych a chemických vplyvov, a to zamestnania v baníctve so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinných baniach.

Podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie sa priznávajú do 31.12.2023.

Nariadenie vlády Českej a Slovenskej Federatívnej republiky č. 557/1990 Zb. upravuje podmienky mimoriadneho poskytovania starobného dôchodku občanom, ktorí vykonávali vybrané zamestnania v baníctve, boli zamestnaní najmenej 25 rokov a dosiahli vek 50 rokov do 31.12.2000. Vybranými zamestnaniami v baníctve sa na účely tohto nariadenia rozumejú zamestnania I. pracovnej kategórie v baníctve so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinných baniach uvedené pod č. 1 až 7 a 11 v prílohe č. 2 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb. o zaraďovaní zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie na účely dôchodkového zabezpečenia.

Podľa § 2 ods. 1 nariadenia vlády ČSFR č. 557/1990 Zb. občan uvedený v § 1 ods. 1 má nárok na starobný dôchodok, ak:

- a/ bol zamestnaný najmenej 15 rokov vo vybraných zamestnaniach v baníctve,
- b/ dosiahol najvyššiu prípustnú expozíciu a
- c/ skončil výkon vybraného zamestnania v baníctve do 31.03.1991.

Podľa § 2 ods. 2 nariadenia vlády ČSFR č. 557/1990 Zb. občan uvedený v § 1 ods. 1 má nárok na starobný dôchodok tiež, ak:

- a/ bol zamestnaný najmenej 10 rokov vo vybraných zamestnaniach v baníctve v uránových baniach,
- b/ prekročil najvyššiu prípustnú expozíciu a
- c/ skončil výkon vybraného zamestnania v baníctve v uránových baniach do 31.12.1990 v súvislosti so znížením najvyššej prípustnej expozície.

Všetky tri podmienky uvedené v § 2 ods. 1, resp. v § 2 ods. 2 nariadenia vlády ČSFR č. 557/1990 Zb. musia byť splnené súčasne.

Podľa administratívneho spisu navrhovateľ pracoval v zamestnaní zaradenom do I. pracovnej kategórie podľa § 14 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. u zamestnávateľa Banské stavby Banská Štiavnica od 01.01.1985 do 30.09.1990, od 01.10.1990 do 01.02.1992 u zamestnávateľa Rudné bane Banská Štiavnica a od 24.02.1992 do 01.02.1994 bol zamestnaný u zamestnávateľa Hell, s. r. o. Banská Štiavnica, všetko v zamestnaní postavenom na roveň uránových baní, to je 9 rokov a 12 dní. Nebol teda zamestnaný minimálne 15 rokov vo vybraných zamestnaniach v baníctve, resp. aspoň 10 rokov vo vybraných zamestnaniach v baníctve v uránových baniach. Nespĺňa preto podmienky pre vznik nároku na starobný dôchodok podľa nariadenia vlády ČSFR č. 557/1990 Zb..

Podľa § 21 ods. 1 občan má nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň:

- a) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ alebo najmenej 10 rokov v takom zamestnaní v uránových baniach,
- b) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/, ak bol z tohto zamestnania prevedený alebo uvoľnený z dôvodov uvedených v § 12 ods. 3 písm. d/ a e/,

- c) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/, najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ alebo najmenej 10 rokov v takom zamestnaní v uránových baniach,
- d) 58 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. i/ až l/.

Zamestnaním uvedeným v § 14 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. sú zamestnania v baníctve so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinných baniach.

Navrhovateľ v zamestnaní zaradenom do IAA kategórie, teda v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. nezískal spolu najmenej 10 rokov a teda nespĺnil ani podmienky pre vznik nároku na starobný dôchodok ku dňu dovŕšenia veku 55 rokov podľa § 21 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb.

Podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok podľa odseku 1 je, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31.12.1999; za zamestnanie sa na tieto účely považujú i náhradné doby a doby uvedené v § 5 ods. 1 a v § 6 ods. 1 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb..

Zámernom zákonodarcu, vzhľadom na predĺženie zaraďovania zamestnaní podľa právneho poriadku Slovenskej republiky do I. a II. pracovnej kategórie až do 31.12.1999, bolo umožniť skorší vznik nároku na starobný dôchodok len u tých občanov, ktorí po 31.12.1999 dovŕšia príslušný vek a boli zamestnaní stanovenú dobu v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ alebo v takom zamestnaní v uránových baniach ak toto zamestnanie trvalo do 31.12.1999, pričom práve z dôvodu zrušenia pracovných kategórií od 01.01.2000 nemohli objektívne až po 31.12.1999 splniť podmienku trvania takého zamestnania po dobu 15, resp. 10 rokov, uvedenú v § 21 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. .

Navrhovateľ podľa potvrdení zamestnávateľov pracoval v takom zamestnaní 9 rokov a 12 dní. Nespĺnil však podmienku trvania takého zamestnania do 31.12.1999. Námieta navrhovateľa, že táto podmienka nie je logická, odvolací súd nemohol zohľadniť. Ustanovenie § 174 zákona č. 100/1988 Zb. je ustanovením prechodného charakteru a jeho účelom bolo priznanie skoršieho vzniku nároku na starobný dôchodok len tým zamestnancom, ktorí nemohli získať potrebnú dobu určeného zamestnania podľa § 21 ods. 1 písm. a/ až d/ zákona č. 100/1988 Zb. až od 01.01.2000 práve z dôvodu zrušenia pracovných kategórií. Navrhovateľ ukončil zamestnania podľa § 14 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. už v roku 1994.

Navrhovateľ nespĺnil podmienku potrebnej doby podľa § 174 ods. 1 písm. c/ zákona č. 100/1988 Zb. , a súčasne nespĺnil ani podmienku trvania určeného zamestnania do 31.12.1999 podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. , a preto mu nárok na starobný dôchodok nevznikol odo dňa dovŕšenia veku 58 rokov.

Pokiaľ zákonodarcu mal v úmysle poskytovať určitým skupinám baníkov starobný dôchodok skôr, ale za presne určených podmienok uvedených v § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb. , potom tak odporkyňa ako aj súd sú viazané takým zákonom. Podmienka trvania určeného zamestnania do 31.12.1999 platí pre všetkých zamestnancov (poistencov), preto ju nemožno považovať za diskriminačnú ani vo vzťahu k navrhovateľovi, lebo sa s ním nezaobchádzalo inak ako s inými žiadateľmi o dávku, ktorí sa ocitli v podobnej situácii.

Vzhľadom na uvedené aj odvolací súd dospel k záveru, že odporkyňa dostatočne zistila skutočný stav veci a jej rozhodnutie považoval za zákonné, a preto rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici podľa § 219 ods. 1, 2 OSP potvrdil ako vecne správny.

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol súd podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 250i ods. 2 a § 250k ods. 1 OSP a účastníkom ich náhradu nepriznal, nakoľko navrhovateľ v odvolacom konaní nebol úspešný, a odporkyňa žiadne trovy nevznikli.

Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.